

Libertatea cuvântului sau libertatea de a nu asculta?

de Mats Tunehag

Ar trebui să nu i se îngăduie presei publicarea de benzi desenate care pot fi considerate ofensatoare pentru musulmani? Ar trebui să se abțină proprietarii de magazine să ureze “Craciun fericit”? Este un discurs al urii acela care spune că practicarea homosexualității este un păcat, potrivit Bibliei? Dezbaterile sunt multiple și numărul controverselor privitoare la libertatea de exprimare și religie în Europa – și nu numai – este în creștere.

În miezul acestor lucruri se află libertatea cuvântului și a practicării religiei. Libertatea cuvântului, bine înțeles, este fundamentală și esențială pentru celelalte libertăți și drepturi. Fără aceasta nu avem nici libertatea presei, nici vreun alt drept de a da curs dezbaterilor politice, nici libertatea de a ne manifesta credința, nici libertatea expresiei în artă și muzică și așa mai departe.

Declarația Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Omului include și libertatea religiei. Articolul 18 din declarație are trei componente principale: a putea avea, exprima și schimba religia. Acest lucru implică, printre altele, dreptul de a-ți exprima credința în public, dreptul de a te întâlni cu persoane care îți împărtășesc credința, ca și dreptul de a te converti la alta religie.

Există din ce în ce mai multe atacuri la esența fundamentului democrației, chiar și în lumea vestica. Unele persoane membre ale grupurilor musulmane, seculariste și homosexuale pretind restricții extreme asupra libertății cuvântului, fapt care va avea impact negativ asupra celorlalte drepturi ale omului.

Un exemplu: în Octombrie 2007 un anunț, nevinovat la prima vedere, vehiculat în Stockholm, a provocat o dezbateră la nivel național. Anunțul, sponsorizat de Alianța Evanghelică Suedeză, susținea menținerea definiției legale a căsătoriei ca fiind aceea dintre un bărbat și o femeie. Anunțul spunea simplu: “mama, tata, copii”. Cățiva politicieni de marcă au propus interzicerea unor astfel de mesaje. Au invocat faptul că mesajul ar putea fi perceput ca ofensator la adresa persoanelor singure, divorțate sau membre ale comunităților gay. Unii dintre ei l-au considerat chiar “discurs al urii”.

Un alt caz care a atras atenția: Pakistan a fost promotor al unei rezoluții susținute de Conferința Islamică și adoptată de Consiliul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, în martie 2007, la Geneva. Principalul mesaj și scopul rezoluției este de a crea ”o zonă liberă de denigrare” pentru Islam. Nu a contat că țările islamice și alte țări ne-democratice au votat pentru în timp ce țările democratice au votat împotriva.

Dreptul și libertatea de exprimare a opiniilor în scris, în public și în artă, înseamnă, inevitabil, că punctele de vedere pot fi diferite sau că unele persoane se pot simți ofensate. Dar aceasta este esența libertății cuvântului. Nu se poate garanta faptul că nimeni, niciodată, nu va fi ofensat de un mesaj – politic, religios, sau de altă natură. Cineva poate afirma că Mohammed este ultimul profet, altcineva poate să nu fie de acord. Unii vor susține că Iisus este Dumnezeu iar alții vor considera acest lucru ridicol sau chiar ofensator. Unii vor susține căsătoriile între homosexuali, iar alții, limitarea “dreptului” la avort. Dar toate acestea sunt fundamente ale unei democrații funcționale, bazată pe drepturile individului de a susține și promova opinii diferite.

Libertatea cuvântului se axează pe cel care vorbește și pe mesajul transmis; dreptul de a spune practic orice, chiar și lucruri care nu sunt adevărate (de exemplu, că pamântul este plat).[1]

Ingrijorătoare este turnura către cel care ascultă și mesajul perceput de acesta, incluzând posibilitatea ca un individ sau un grup să se simtă ofensat de cele ce au fost exprimate. Aceasta este o deplasare de la obiectiv (ceea ce a fost transmis) la subiectiv (cum a fost receptat, perceput). Acest lucru este contrar principiilor fundamentale de drept.

Deci, înspre ce ne îndreptăm? Există o direcție înspre “dreptul de a NU fi ofensat” (în particular, se pare, pentru musulmani și homosexuali) și înspre limitarea drepturilor celorlalți de a exprima opinii diferite? “Libertatea de a nu asculta” omorârea libertatea cuvântului. Implicațiile sunt imense, o amenințare nu numai la adresa libertății religiei, dar și a democrației însăși – și astfel, la adresa tuturor.

Mats Tunehag este jurnalist pe probleme de afaceri externe la cotidianul național suedez Världen idag. Este președintele Alianței Evanghelice Suedeze și conferențiar internațional pe tematici de libertăți religioase și liberă exprimare pentru Alianța Evanghelică Mondială. Face parte din organizația Global Council of Advocates International.